

בית לאומי

צבי תדמור

רשמי שהישוב הזה מושתת על הקשרים ההיסטוריים העתיקים".

נוסחו של המנדט הבריטי על פלשתינה (א"י) התקבל, אושר והוכר ביולי 1922 על ידי חבר הלאומים. הקשר ההיסטורי בין העם היהודי לבין ארץ ישראל שימש יסוד לבנייה מחדש של הבית הלאומי.

המושג "בית לאומי" מופיע במגילת העצמאות כבסיס חוקי

להקמת מדינת ישראל: "בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו. זכות זו הכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואשרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי".

המעבר ממימוש זכותנו לבית לאומי להקמת

מדינה יהודית בארץ ישראל מצא ביטוי במגילת העצמאות: ב-29 בנובמבר 1947 קבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המתייבטת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחזו בעצמם בכל הצעדים הנדרשים בצדם הם לבצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה נתנת להפקעה. זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם נצח, עומד ברשות עצמו במדינתו הרבנית.

מסמך המנדט לא בוטל מעולם, ומבחינת המשפט הבינלאומי ההכרזות שבו תקפות גם היום על פי סעיף 80 פרק 12 למגילת האומות המאוחדות, פרט לעובדה שהבריטים החזירו ב-1948 את המנדט לאו"ם, ומאז האו"ם עצמו הוא הנאמן לקיום והבטחת זכותו של העם היהודי להקים לעצמו בית לאומי בשטח ארץ ישראל.

במשא ומתן לקראת הסדר בין מדינת ישראל לפלסטינים חזרה דרישת ישראל להכרה בה כבית הלאומי לעם היהודי, דרישה שזכתה לתמיכתה של ארצות הברית בהחלטות הקונגרס והסנאט שלה. נכון ל-2024 אין ארגון או מנהיג ערבי, גם מבין אלה הטוענים כי הם מכירים בזכותה של ישראל להתקיים, שהכיר בארץ ישראל כביתו הלאומי של העם היהודי.

הנושא "בית" מלווה את הכתבות בעיתון ואין צורך לבארו. המונח לאומי עפ"י המילון: "שם את ערך העם לפני הפרט או ערכים אחרים". לאום הוא: "עם, אומה, קיבוץ גדול של בני אדם. נוצר בידי האדם, מתוקף הכרתו כי בינו לבין אנשים אחרים, המצויים באותה טריטוריה, דוברים אותה שפה ושותפים לאותה תרבות, נוצרת שותפות ההופכת את חברי הקבוצה ללאום".

בהצהרת בלפור ב-2 בנובמבר 1917 אמצה בריטניה את הרעיון של הקמת "בית לאומי" לעם היהודי וכך נכתב: "ממשלת הוד מלכותו רואה בעין יפה הקמת בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה ותעשה את מיטב מאמציה להקל על השגת מטרה זו, תוך הבנה ברורה שלא ייעשה דבר שעשוי יהיה לפגוע בזכויותיהן האזרחיות והדתיות של הקהילות הלא-יהודיות הקיימות בפלשתינה, או בזכויות ובמעמד המדיני מהם נהנים היהודים בכל מדינה אחרת".

השימוש במונח "בית לאומי" נועד לרמוז על שלטון אוטונומי או על ישות מדינית לא מוגדרת, והוא נועד להדגיש כי ההצהרה עולה בקנה אחד עם עקרון "ההגדרה העצמית", שהיה מקובל באותם ימים במדיניות הבינלאומית. היהודים בקשו להשתמש במושג "בית לאומי" על מנת להקל על הבריטים במתן ההצהרה. המטרה הייתה מניעת התקוממות מצד הערבים שישבו בארץ ישראל. היהודים ידעו כי הכרזה מצד בריטניה על תמיכה בהקמת מדינה יהודית תגרום לבעיות מצד קהילות אחרות החיות בארץ, ולכן העדיפו את השימוש במושג "בית לאומי".

בספר הלבן הראשון שפורסם ביוני 1922 נכתב: "... כי נוסח הצהרת בלפור אינו מתכוון לומר, שארץ ישראל בכללה תיהפך לבית לאומי יהודי, אלא שבית כזה יוקם בתוך ארץ ישראל... למען יהיה היישוב למרכז, שהעם היהודי בכללותו יתפאר בו ויתעניין בו על יסודות דתיים לאומיים. אבל כדי שיהיה לישוב הזה הסיכוי הטוב ביותר להתפתחות חופשית וייתן לעם היהודי הזדמנות מלאה להבליט את כשרונותיו, חשוב שהיישוב הזה יידע שהוא בארץ ישראל בזכות ולא בחסד. משום כך נחוץ לתת ערובה בינלאומית לקיומו של בית לאומי יהודי בארץ ישראל, וצריך שיוכר באופן

